

CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN KỸ NĂNG TIẾP NHẬN VÀ XỬ LÝ THÔNG TIN HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN TRONG QUÁ TRÌNH ĐÀO TẠO THEO HỌC CHẾ TÍN CHỈ

ThS. TRỊNH VĂN TÙNG*

Để đạt được kết quả cao trong học tập đòi hỏi người học phải hình thành cho mình *kỹ năng học tập* (KNHT) nhất định. KNHT là một trong những kỹ năng (KN) của hoạt động trí tuệ, được hiểu là khả năng thực hiện có kết quả các hành động học tập dựa trên việc lựa chọn, vận dụng những tri thức, kỹ xảo đã có để giải quyết nhiệm vụ học tập của mình trong những điều kiện học tập nhất định.

Quá trình học tập của sinh viên (SV) với phương thức đào tạo theo học chế tín chỉ (HCTC) đòi hỏi sự chủ động, tích cực, sáng tạo và tự học của SV; trong đó, KN tiếp nhận và xử lý thông tin học tập có vai trò rất quan trọng, quyết định đến kết quả học tập của họ. Quá trình hình thành và phát triển các KN tiếp nhận và xử lý thông tin học tập của SV trong đào tạo theo HCTC chịu sự ảnh hưởng của các yếu tố sau:

1. Các yếu tố chủ quan

Sự dễ dàng hay khó khăn trong việc rèn luyện KNHT của SV phụ thuộc vào khả năng vận dụng kiến thức; nhận dạng kiểu nhiệm vụ, bài tập, tức là tìm kiếm, phát hiện những thuộc tính và mối quan hệ vốn có trong nhiệm vụ hay bài tập để thực hiện mục đích nhất định. Vì vậy, sự phát triển KN tiếp nhận và xử lý thông tin học tập cho SV chịu ảnh hưởng của những yếu tố sau đây:

+ **Nhu cầu và tâm thế học tập:** Nhu cầu học tập là những đòi hỏi tất yếu mà SV cần được thỏa mãn hiểu biết và phát triển tri thức. Học tập theo HCTC là một hình thức tổ chức dạy học mới, chắc chắn SV sẽ háo hức với phương thức học tập này. Bên cạnh đó, sẽ có một số khác tỏ ra tiếc nuối với phương thức cũ - dạy học theo niên chế. Không phải vì phương thức cũ có hứng thú và hiệu quả hơn với SV mà đơn giản là, SV ngại thay đổi, muốn giữ thói quen học tập, thi cử theo kiểu học - thi - trả bài như trước đây. Do đó, việc tổ chức dạy học như thế nào để cho SV có nhu cầu, tâm thế và thích ứng với việc học tập theo HCTC là yếu tố quan trọng mà giáo viên cần lưu ý.

+ **Tự ý thức:** KN ít nhiều dựa vào tự ý thức học tập của cá nhân. Để rèn luyện khả năng tự ý thức, SV phải hiểu những gì mình nhận thức được trong học tập và cuộc sống, đồng thời phải biết điều chỉnh thái độ, hành vi, nhận thức của mình theo mong muốn, dự định đã đặt ra. Có thể nhận thấy rằng, từ trước đến nay SV đã quen với học nhóm học tổ theo niên chế. Trong dạy học theo hệ thống tín chỉ, SV được làm quen với hệ thống khái niệm mới là làm việc theo nhóm nhỏ. Quyền lợi cũng như nghĩa vụ của SV trong mỗi nhóm là bình đẳng với nhau. Làm sao để xóa tan suy nghĩ cố hữu trong SV khi cho rằng làm việc theo nhóm không mang lại hiệu quả? Điều này phụ thuộc rất lớn vào ý thức tự giác, tích cực và nỗ lực của SV và tổ chức hoạt động giảng dạy của giảng viên trên lớp.

+ **Hứng thú học tập:** Quá trình học tập rèn luyện KNHT có kết quả hay không đều phụ thuộc vào hứng thú học tập của người học. Bởi vì, có hứng thú học tập thì mới mang lại khoái cảm cho người học, họ sẽ tập trung chú ý cao độ, say mê hấp dẫn với nội dung học tập, làm nảy sinh khát vọng và làm tăng hiệu quả với hoạt động học tập. Do đó, cần tổ chức môi trường học tập sinh động, phong phú để rèn luyện nâng cao KNHT cho SV.

+ **Ý chí khắc phục khó khăn trong học tập:** SV phải ý thức được rằng, để có KN tiếp nhận và xử lý thông tin học tập tốt là điều không dễ dàng. Vì vậy, muốn rèn luyện và phát triển các KN này đòi hỏi SV phải có ý chí, quyết tâm, phấn đấu nỗ lực khắc phục khó khăn để đạt được mục đích học tập. Những SV có ý chí khắc phục khó khăn được biểu hiện qua khả năng tự học và xây dựng cho mình phương pháp học tập khoa học.

+ **Kiến thức và trí tuệ** là điều kiện cần thiết đến mức lâu nay nhiều người tưởng lầm chung là thành phần của KN. Không có điều kiện này, rõ ràng SV không thể học và có được KN. Khi nhận diện KN, cần tìm hiểu SV có kiến thức và nền tảng trí tuệ tương ứng

* Trưởng Cao đẳng sư phạm Trung ương

không. Nếu thực hiện công việc thành thạo mà không hiểu gì và không giải thích được việc mình làm thì điều đó chỉ phản ánh thói quen hành vi hoặc kĩ xảo mà cá nhân có được.

+ Nhận thức của SV về đào tạo theo hệ thống tín chỉ: Nhận thức đầy đủ về quy trình đào tạo theo hệ thống tín chỉ là một yếu tố cần thiết để SV rèn luyện tốt KN tìm kiếm và xử lí thông tin học tập trong quá trình học tập hiện nay. SV có thể rèn luyện và tự rèn luyện các KN này trên lớp cũng như tự học ở nhà để có kết quả tốt nhất.

2. Các yếu tố khách quan

+ Phương pháp giảng dạy của GV: Đối với việc dạy học theo HCTC, phương pháp dạy học được thay đổi theo chiều hướng tích cực hóa hoạt động nhận thức của người học. Mặc dù phương pháp dạy học đã thay đổi nhưng GV vẫn phải là người “cầm cân nảy mực”, sáng suốt trong việc điều khiển, định hướng lớp học, các cuộc thảo luận, kiểm tra, đánh giá. Điểm của một môn học tín chỉ không đơn giản là điểm thi giữa kì và cuối kì mà là kết quả tổng hợp của rất nhiều bài kiểm tra, điểm thảo luận, điểm làm bài tập nhóm. Do vậy, GV không những phải đáp ứng cho SV về mặt kiến thức mà còn hướng dẫn SV phương pháp xử lí tài liệu, cập nhật thông tin, tổ chức các nhóm học, chương trình seminar, thuyết trình hay trình chiếu để SV rèn KN tìm kiếm và xử lí tài liệu học tập một cách tốt nhất.

+ Việc tổ chức, quản lí SV tự học cũng có tác dụng trong việc rèn luyện nâng cao KNHT cho SV như: yêu cầu GV phải đổi mới phương pháp giảng dạy để phù hợp với việc học tập theo hệ thống tín chỉ; thực hiện nghiêm túc quy chế thi cử và kiểm tra, đánh giá đúng quy định.

+ Các yếu tố môi trường, thời gian và điều kiện tự học: cũng ảnh hưởng không nhỏ đến sự hình thành và rèn luyện KN tiếp nhận và xử lí thông tin học tập của SV, bao gồm:

Môi trường tự học: là những yếu tố tồn tại xung quanh người học, gồm: môi trường tự nhiên (khí hậu, thời tiết, không gian tự học,...); môi trường xã hội (sự phát triển của xã hội, yêu cầu của thời đại, mối quan hệ bạn bè, môi trường tập thể),... những điều kiện này đã ảnh hưởng trực tiếp đến việc hình thành và rèn luyện KN tiếp nhận và xử lí thông tin học tập của SV trong quá trình học tập.

Thời gian tự học cũng là yếu tố quan trọng có ảnh hưởng lớn đến kết quả và việc phát triển các KN tiếp

nhận và xử lí thông tin học tập của SV. Để đạt được kết quả học tập tốt, SV phải sắp xếp thời gian một cách hợp lí vào các thời điểm trong ngày, trong từng học kì cho phù hợp với đặc điểm tâm sinh lí và thói quen của bản thân. Cần sắp xếp một cách khoa học thời gian học trên lớp, tự học ở nhà và thời gian nghỉ ngơi hợp lí.

Các yếu tố về điều kiện sống, sinh hoạt, phương tiện học tập, tài liệu học tập cũng có ảnh hưởng lớn đến đến việc hình thành các KN tiếp nhận và xử lí thông tin học tập cho SV.

3. Tóm lại, việc phát triển KN tiếp nhận và xử lí thông tin học tập của SV trong đào tạo theo hệ thống tín chỉ chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố chủ quan và khách quan. Trong đó, yếu tố chủ quan đóng vai trò quyết định, ảnh hưởng trực tiếp đến quá trình rèn luyện KNHT của SV. KNHT chỉ có được khi người học ý thức và tiếp nhận được việc học tập của mình một cách tự giác, tích cực, có nhu cầu, hứng thú cao và được đặt trong điều kiện học tập được tổ chức một cách khoa học, hợp lí. Trong đó, nhân tố người thầy cũng ảnh hưởng rất lớn đến chất lượng học tập và kết quả rèn luyện KNHT của SV. Do vậy, “học theo tín chỉ như thế nào để đạt hiệu quả cao” không còn là câu hỏi dành riêng cho SV. Vấn đề vai trò người học sẽ phải nâng cao ở mức tối đa, song trò giỏi bao giờ cũng là thành quả của người thầy giỏi. Điều quan trọng nhất - nhân tố chủ đạo xuyên suốt quá trình này vẫn là ý thức và cách suy nghĩ của cả người dạy lẫn người học, có KN tiếp nhận và xử lí thông tin học tập tốt thì mới có kết quả học tập tốt. □

Tài liệu tham khảo

1. Đặng Thành Hưng. “Hệ thống kĩ năng học tập hiện đại”. *Tạp chí Giáo dục*, số 78/2004.
2. Nguyễn Kì. *Quá trình dạy tự học, tự học, tự đào tạo, tư tưởng chiến lược phát triển giáo dục Việt Nam*. NXB Giáo dục H. 1998.
3. Nguyễn Văn Thành. “Về một phương pháp lưu trữ và tìm kiếm thông tin”. Luận án tiến sĩ, Hà Nội, 1986.

SUMMARY

The skills to receive and process learning information play a very important role, determining the students' learning outcomes. The development of skills for receiving and processing learning information of students in credit-based training is influenced by many subjective and objective factors. In which, the subjective factors play a decisive role, directly influence the process of training the students' learning skills.